Eeva Korolainen

Lakivaliokunnalle

Lausunto

10.3.2016

Asian E 43/2013 vp (TTIP) jatkokirjelmät EJ 19/2015 vp (investointisuoja) ja EJ 25/2015 vp (neuvottelutilanne)

USA:n kanssa neuvoteltava TTIP-sopimus on Suomen elinkeinoelämälle tärkeä.

Sopimus avaisi markkinoita ja tasapuolistaisi suomalaisyritysten mahdollisuuksia toimia USA:ssa, vähentäisi tähän liittyviä kustannuksia ja parantaisi suomalaisyritysten asemaa kansainvälisessäkin kilpailussa.

Investointisuoja ja sitä koskeva riitojenratkaisumahdollisuus tulee sisällyttää TTIP-sopimukseen.

Investoinnit ulkomaille ovat kansainvälisen kaupankäynnin keskeinen osa. Suomi tarjoaa ilman sopimuksiakin ulkomaisille investoinneille luotettavan toimintaympäristön ja hyvän omaisuuden suojan. Investointisuojasopimuksilla voimme varmistaa kumppaneiltamme näissä edes vähimmäistason. Suomalaisyrityksille ulkomailla tarjottu investointisuoja vahvistaa niiden toimintamahdollisuuksia myös kotimaassa. Vastaavalla tavalla ulkomaiset riskitkin kannetaan kotimaassa.

Investoinneille sovittu suoja ja sitä koskeva riitojenratkaisu ovat erottamaton kokonaisuus

Investointisuojasopimukset suojaavat sijoittajia kohdevaltion syrjiviltä tai mielivaltaisilta toimenpiteiltä. Ne takaavat suomalaisten henkilöiden ja yritysten ulkomaille laillisesti tekemille sijoituksille sopimuksessa sovitun vähimmäiskohtelun.

Siltä varalta, että sopimuksessa turvattuja oikeuksia loukataan, sijoittajalla on oltava keino saada sopimusrikkomukset selvitettyä riippumattomassa oikeusmenettelyssä.

EU haluaa uudistaa tätä investointisuojan kokonaisuutta. Komission 16.9.2015 julkistetussa ehdotuksessa on myönteistä esim. pyrkimys selkeyteen ja johdonmukaisuuteen. Nyt käsillä olevassa EK:n lausunnossa keskitytään ehdotuksen ongelmakohtiin.

Työmarkkinat/Työlainsäädäntö ja
työehtosopimuspolitiikka
Eeva Korolainen 10.3.2016

EU:n komission ehdotus ei voi olla malli tulevaisuuden neuvotteluissa muiden maiden kanssa

Komissio haluaa EU:n käyttävän samaa sopimusmallia eri neuvotteluissa. Kuitenkaan esim. Kanadan tai USA:n kohdalla hyväksyttävä suojan taso ei riitä kaikkien valtioiden kanssa neuvoteltaessa. Tulisi tehdä vaikutusarvio siitä, miten komission ehdotuksen mukainen sopimus muuttaisi suomalaisyritysten investointien suojaa verrattuna siihen, mitä Suomen voimassaolevat investointisuojasopimukset nyt tarjoavat.

Jos EU:n sopimuksen sisältöä mukautettaisiin jatkossa maakohtaisesti, yhtenevällä sopimusmallilla tavoitellut hyödyt jäisivät toteutumatta. Parempi ratkaisu olisi johdonmukaisesti sisällyttää kaikkiin sopimuksiin korkea suojan taso, vaikka sopimusrikkomuksen riski joidenkin valtioiden kohdalla olisikin matalampi. Mallisopimuksen käsitteeseen tulisi kuulua sen tarjoaminen sellaisenaan kaikille.

EU:n komission ehdottamat uudistukset vaarantavat investointisuojan vähimmäissisällön – merkittävimmät ongelmat

Nykyiset investointisuojasopimukset eivät kyseenalaista valtioiden sääntelyoikeutta. Asia on todettu sopimusten johdannossa. Komissio ehdottaa nyt asiasta sopimusartiklaa. Tämä saattaa tuoda investointeihin liittyvän sääntelyn, erityisesti toimenpiteiden tarpeellisuuden ja politiikkatavoitteiden legitimiteetin, nykyistä selvemmin riitojenratkaisussa arvioitavaksi. Huolestuttavaa on myös ehdotetun sääntelyartiklan ja sopimuksessa sovitun investointien minimisuojan suhde. Esimerkiksi tasapuolista ja oikeudenmukaista kohtelua koskevan artiklan rikkominen voisi sääntelytoimenpiteenä olla oikeutettua. Ongelmaa korostaa komission halu samalla heikentää sijoittajien suojaa rajoittamalla tasapuolista ja oikeudenmukaista kohtelua koskevan artiklan sisältöä.

Tasapuolista ja oikeudenmukaisen kohtelun sopimusrikkomukset on komission ehdotuksessa koottu suljettuun listaan tulkinnanvaraisia toimenpiteitä: lista sisältää uusia määreitä, jotka edellyttävät esim. *perustavanlaatuista* rikkomusta, *ilmeistä* mielivaltaa, tai *kohdistettua* syrjintää. Tällaiset määreet lisäävät epävarmuutta suojan sisällöstä ja sopimusrikkomuksen tunnusmerkeistä.

Pakkolunastusta investointisuojasopimukset eivät nykyisinkään kiellä. Komissio haluaa nyt rajoittaa suojaa epäsuoraa pakkolunastusta vastaan. Epäsuorasta pakkolunastuksesta on kyse, kun omistajan oikeuksia rajoitetaan siinä määrin että se käytännössä vastaa omaisuuden menetystä. Komission ehdotus merkitsee sitä, että tietyin edellytyksin omistusoikeuden loukkaus ei olisi sopimusrikkomus eikä

omaisuuden menetyksestä tarvitsisi suorittaa mitään korvausta. Tämä loukkaa omaisuudensuojaa.

EU:n komission ehdottamat uudistukset riitojenratkaisussa eivät ole ongelmattomia ja vaativat täsmentämistä

Komission riitojenratkaisua koskevat ehdotukset turvaavat sijoittajien itsenäisen kanneoikeuden valtiosopimuksella turvattujen oikeuksiensa vaatimiseksi, mikä takaisi sovitun suojan toteutumista. Ehdotukset eivät kuitenkaan ole ongelmattomia, mistä tässä esimerkkejä.

Nykysääntöjen mukaan kukaan välimiehistä ei voi edustaa samaa kansalaisuutta kuin riidan osapuoli. Komission ehdotuksessa yhtenä tuomarina toimisi aina sopimusosapuolen kansalainen. Käytännössä tätä voidaan verrata tilanteeseen, jossa riidan vastaaja (valtio) on nimennyt riitaan tuomarin mutta kantaja (sijoittaja) ei. Tilanne herättäisi kysymyksen riippumattomuudesta ja toisi riitoihin riskin politisoitumisesta. On myös kyseenalaista, ettei tuomareilta vaadittaisi investointioikeuden tuntemusta.

Komission ehdottama muutoksenhaku ei saa muodostua vakiona käytettäväksi, oikeusprosessia pidentäväksi ja kustannuksia lisääväksi toiseksi asteeksi, vaan sen käyttö tulee rajata selkein ehdoin. Komissio ehdottaa myös ns. häviäjä maksaa -periaatteen käyttöönottoa. Tämä periaate voisi estää juuri niiden tapausten oikeuskäsittelyn, joissa sitä tarvittaisiin ja olisi kynnys pienempien sijoittajien kanteille. Ns. kevytmielisesti nostettujen kanteiden estämiseksi on ehdotettu erillisiä määräyksiä, joten häviäjä maksaa -periaatetta ei tarvita siihen tarkoitukseen.